

Materiał na posiedzenie Komisji Gospodarki Narodowej
23 lutego br.

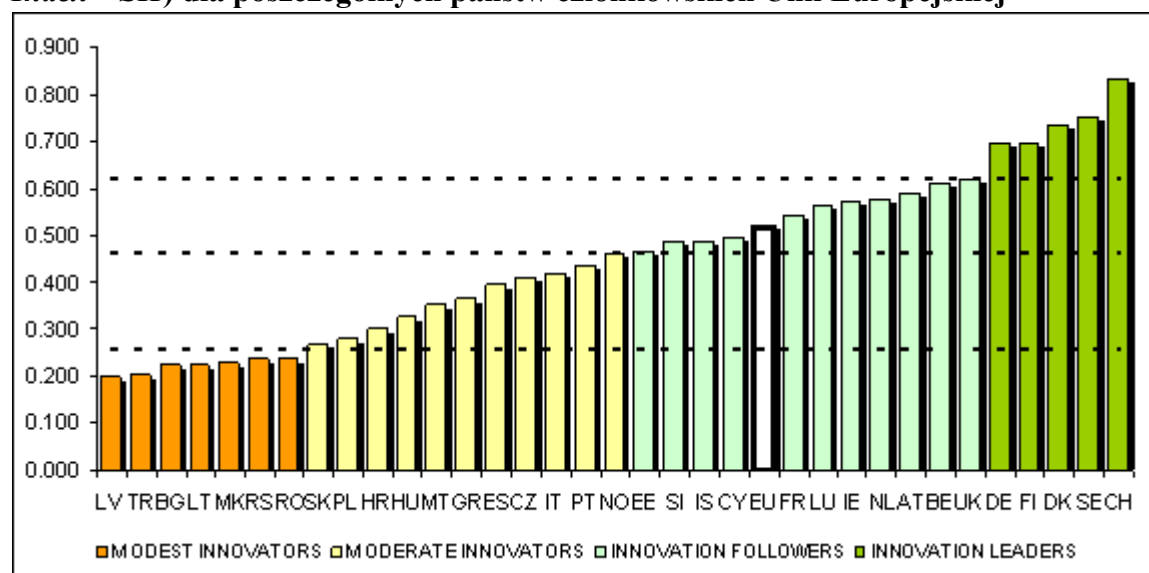
„Na ile polska gospodarka jest innowacyjna?”

1. Innovation Union Scoreboard

W styczniu 2011 r. ukazało się nowe wydanie *Innovation Union Scoreboard* (IUS) 2010. Jest to pierwsza edycja IUS, zastępująca wcześniejsze wydania *European Innovation Scoreboard* (EIS).

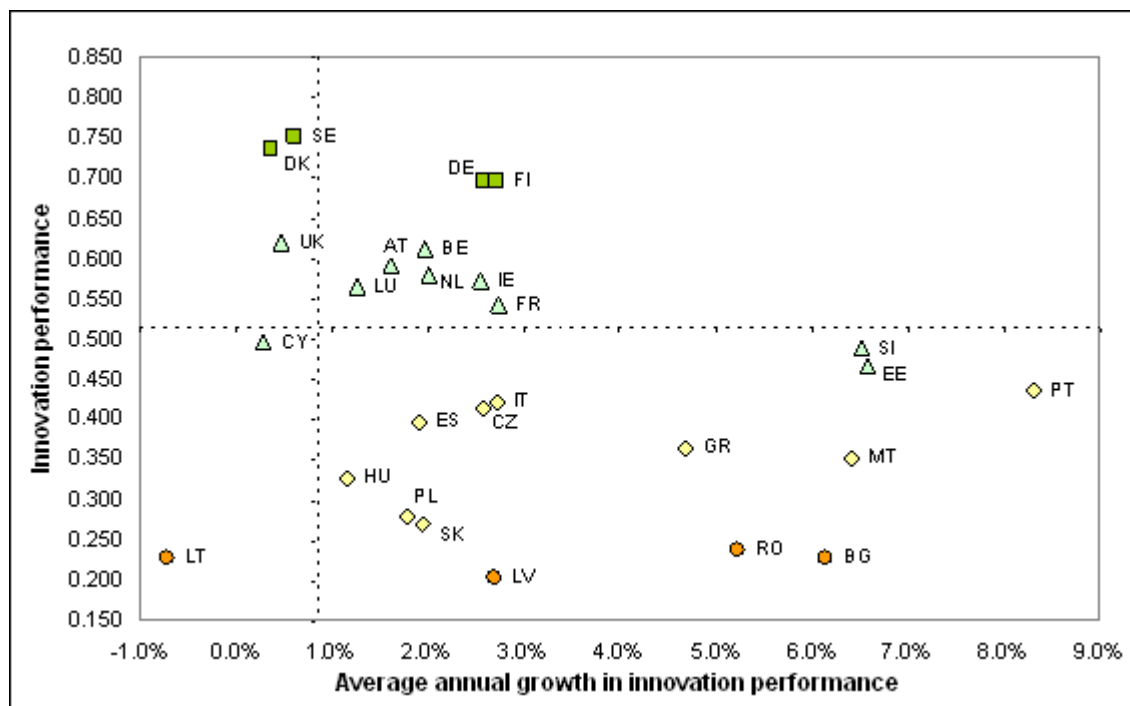
W najnowszym zestawieniu – IUS 2010 – Polska należy do grupy umiarkowanych innowatorów (*moderate innovators*). W grupie tej Polska zajęła przedostatnią pozycję za Norwegią, Portugalią, Włochami, Czechami, Hiszpanią, Grecją, Malta, Węgrami i Chorwacją, a przed Słowacją. Zgodnie z wynikami badania, Polska charakteryzuje się niższym niż przeciętna dla wszystkich państw Unii Europejskiej poziomem Sumarycznego Wskaźnika Innowacyjności (*Summary Innovation Index – SII*), ale wyższym niż średnia dla UE tempem wzrostu tego wskaźnika.

Wykres 1. Wartości Sumarycznego Wskaźnika Innowacyjności (*Summary Innovation Index – SII*) dla poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej

Na wykresie 2 oś pionowa przedstawia bezwzględną wartość Sumarycznego Wskaźnika Innowacyjności (SII) w 2010 r., natomiast oś pozioma roczną średnią stopę wzrostu tego wskaźnika.

Wykres 2. Konwergencja poziomu innowacyjności pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej według IUS 2010

2. Statystyka Głównego Urzędu Statystycznego

W czerwcu 2010 r. ukazało się opracowanie „*Nauka i Technika w 2008 r.*”, wydane przez Główny Urząd Statystyczny. Publikacja ta obejmuje szeroki zakres zagadnień dotyczących statystyki nauki i techniki i umożliwia wskazanie za pomocą zmiennych statystycznych czynników stymulujących rozwój innowacyjności gospodarki.

▪ UDZIAŁ PRZEDSIĘBIORSTW INNOWACYJNYCH

Wskaźnik innowacyjności określający udział przedsiębiorstw innowacyjnych, definiowanych jako przedsiębiorstwa, które wprowadziły nowe lub istotnie ulepszone produkty i/lub procesy

- w grupie przedsiębiorstw liczących od 10 do 49 pracujących wyniósł w przemyśle **14,6%**, a w sektorze usług **12,5%**,
- w grupie przedsiębiorstw liczących od 50 do 249 pracujących **32,7%** w przemyśle i **25,0%** w sektorze usług,
- w grupie przedsiębiorstw liczących powyżej 249 pracujących w przemyśle odsetek ten wyniósł **60,7%**, podczas gdy w sektorze usług **47,7%**.

▪ NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ – PRZEMYSŁ, SEKTOR USŁUG

Nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych w **przemyśle wyniosły w 2008 r. 25,4 mld zł**, natomiast w **sektorze usług 12,6 mld zł**. Oznacza to **wzrost** nakładów w porównaniu z 2006 r., kiedy to w przemyśle wyniosły one **17,8 mld zł**, a w sektorze usług **8,3 mld zł**.

Odsetek przedsiębiorstw, które poniosły nakłady na innowacje produktowe i procesowe w 2008 roku był jednak niższy niż w 2006 r. zarówno w przemyśle jak i w sektorze usług. W 2008 roku nakłady poniosło **16,9% przedsiębiorstw przemysłowych i 12,6%**

w **sektorze usług** (w 2006 roku było to 20,0% przedsiębiorstw w przemyśle i 18,8% w sektorze usług).

Wzrosła natomiast **wartość nakładów** przypadających na 1 przedsiębiorstwo prowadzące działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych (tzn. ponoszące nakłady na tę działalność). W przemyśle wyniosły one **4614,7 tys. zł**, natomiast w sektorze usług **4642,5 tys. zł** (w 2006 r. było to 3206,0 tys. zł w przemyśle i 2648,4 tys. zł w sektorze usług).

Odsetek przedsiębiorstw, które poniosły nakłady wzrastał znacząco wraz z wielkością jednostek. Nakłady w przemyśle poniosło **10,9%** przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10-49, **26,8%** jednostek liczących 50-249 pracujących i **54,8%** jednostek liczących powyżej 249 pracujących. W sektorze usług było to odpowiednio: **9,9%, 21,0% i 40,4%**.

▪ **WSPÓŁPRACA**

Na pytanie dotyczące **współpracy w zakresie działalności innowacyjnej w latach 2006-2008** twierdząco odpowiedziało **8,3%** badanych przedsiębiorstw w przemyśle i **6,6%** w sektorze usług. Oznacza to **spadek** w porównaniu z latami 2004-2006, kiedy współpracę taką deklarowało **11,1%** przedsiębiorstw, **zarówno w przemyśle, jak i w sektorze usług**.

W grupie przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie udział podmiotów aktywnie uczestniczących we wspólnej z innymi jednostkami realizacji projektów innowacyjnych wynosił w przemyśle **38,1%**, a w sektorze usług **41,2%** i był **niższy** niż w latach 2004-2006, kiedy to współpracę taką prowadziło **46,2%** przedsiębiorstw w przemyśle i **51,8%** w sektorze usług.

Skłonność do współpracy rosła wraz z wielkością przedsiębiorstw (współpracowało **3,8%** przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10-49, **14,9%** o liczbie pracujących 50-249 i **40,5%** przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 249 w przemyśle oraz odpowiednio **4,5%, 11,8% i 34,4%** przedsiębiorstw w sektorze usług).

▪ **UDZIAŁ SEKTORÓW PRZETWÓRSTWA PRZEMYSŁOWEGO**

W 2008 roku udział **sektorów przetwórstwa przemysłowego wysokiej techniki** wzrósł o **0,5%** w porównaniu do roku poprzedniego i wyniósł **5,2%**. Największy wzrost nastąpił w produkcji wyrobów farmaceutycznych - z 1,3% do 1,7%. Udział **średnio-wysokiej techniki** zmniejszył się w porównaniu do roku poprzedniego o **1,1%** i wynosił **25,9%**. Udział **średnio-niskiej techniki** wzrósł o **1,1%** i wynosił **33,8%**. Udział **niskiej techniki** wynosił **35,1%** i zmniejszył się do roku poprzedniego o **0,7%**.

W 2008 roku nastąpił **wzrost eksportu wyrobów wysokiej techniki** w eksporcie ogółem z **3,0% do 4,3%**. Import wyrobów wysokiej techniki do importu ogółem również wzrósł z **9,3% do 9,9%**. Eksport wyrobów high-tech wzrósł z **11 505 mln złotych do 17 429 mln złotych**, a import z **42 316 mln zł do 49 435 mln złotych**.

▪ **NAKŁADY NA B+R**

- nakłady **ogółem** (GERD/PKB): 2000 r. – 0,66, 2001 – 0,64, 2002 r. – 0,58, 2003 – 0,56, 2004 r. – 0,58, 2005 r. – 0,57, 2006 r. – 0,56, 2007 – 0,57, **2008 – 0,61**; 2009 – 0,68 (pierwsze nieoficjalne dane z GUS)

- nakłady **budżetowe** (GOVERD/PKB): 2000 r. – 0,41, 2001 – 0,41, 2002 r. – 0,34, 2003 r. – 0,33, 2004 r. – 0,33, 2005 r. – 0,21, 2006 r. – 0,21, 2007 – 0,20, **2008 – 0,21**;

- nakłady **przedsiębiorców** (BERD/PKB): 2000 r. - 0,16, 2001 – 0,16, 2002 r. – 0,13, 2003 – 0,13, 2004 r. – 0,13, 2005 r. – 0,18, 2006 r. – 0,18, 2007 – 0,17, **2008 – 0,19**;

- nakłady **szkolnictwa wyższego** (Higher education expenditure in R&D – HERD/PKB): 2005 r. – 0,18, 2006 r. – 0,17, 2007 – 0,19, **2008 – 0,20**.

Ogólna wartość **nakładów na działalność badawczą i rozwojową w 2008 r.** wynosiła w cenach bieżących **7706,2 mln zł**, co oznacza przyrost w porównaniu z rokiem poprzednim o ok. 1 mld zł (**15,5%**). Pomimo dynamicznego wzrostu środków przeznaczonych na badania (szczególnie w okresie ostatnich dwóch lat) sytuacja finansowania sfery B+R nie uległa zdecydowanej poprawie. Średni wskaźnik GERD/PKB dla 27 krajów członkowskich Unii Europejskiej osiągnął w 2007 r. **1,77%**, natomiast w Polsce było to **0,57%**.

Z ogólnej kwoty 7706,2 mln zł przeznaczonych na działalność B+R, przypadało na sektory: **rządowy 35,3%** środków, **szkoły wyższe 33,6%** oraz **przedsiębiorstwa 30,9%**. Udział nakładów budżetowych w sektorze rządowym wynosił 47,9%, natomiast w sektorze przedsiębiorstw wyłącznie 5,5% środków ogółem. Niepokojącym zjawiskiem w Polsce jest niski **udział środków przedsiębiorstw w nakładach ogółem przeznaczonych na działalność B+R**. W 2008 r. udział tych środków w nakładach ogółem wyniósł **30,9%** (w 2007 r. 24,5%, w 2006 r. 25,1% oraz w 2005 r. 26,0%). Według najbardziej aktualnych dostępnych danych, w 2005 r. udział środków podmiotów gospodarczych wynosił przeciętnie **w krajach OECD 62,7%**, a **w krajach UE – 54,1%**. Odwrotnie niż w przypadku środków budżetowych, niski udział środków podmiotów gospodarczych w nakładach ogółem przeznaczonych na działalność B+R jest **cechą krajów słabiej rozwiniętych**.

▪ **OCHRONA WŁASNOŚCI PRZEMYSŁOWEJ**

Ważnymi miarami procesów innowacyjnych są wskaźniki dotyczące **ochrony własności przemysłowej**. W 2008 r. liczba krajowych wynalazków zgłoszonych do ochrony w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej wyniosła w 2008 r. **2488 wynalazków** i w porównaniu z rokiem poprzednim **wzrosła o 4,0%** (w 2007 roku było to 2392 wynalazków, natomiast w 2005 r. - 2028, w 2004 r. - 2381, w 2003 - 2268, w 2002 - 2313, w 1995 – 2595, a w 1990 – 4105). Ponadto, w Polsce zgłoszono w 2008 r. o **19,7% mniej zagranicznych wynalazków** w porównaniu z 2007 r., natomiast udzielono o **9,2% więcej patentów** niż w 2007 r.

3. Bariery rozwoju innowacyjności w Polsce

Polskie przedsiębiorstwa, zwłaszcza MSP, nie są skłonne do prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej i wdrażania jej wyników ze względu na wiążący się z tym **zbyt wysoki stopień ryzyka**. Nie postrzegają tego rodzaju działalności jako strategicznej dla swojego rozwoju, nie akceptują ryzyka i kosztów z nią związanych. Wynika to m.in. z utrzymujących się barier utrudniających przedsiębiorcom, w tym szczególnie małym i średnim, wprowadzanie rozwiązań innowacyjnych. Zaliczyć do nich należy:

- wysokie koszty opracowania i wdrożenia innowacji, znacznie przekraczające możliwości kapitałowe większości przedsiębiorców, przy jednoczesnym utrudnionym dostępie do zewnętrznych źródeł finansowania, w tym wysoki koszt kredytów;
- słabo rozwiniętą infrastrukturę komercjalizacji wyników prac B+R;
- zbyt wysokie ryzyko związane z inwestowaniem w nowe technologie i tworzeniem nowych przedsiębiorstw opartych na tych technologiach;
- trudności w dostępie do nowych innowacyjnych rozwiązań wypracowywanych przez sektor badawczo-rozwojowy oraz brak informacji o nowych technologiach i możliwościach rynkowych;
- barierę socjalno-pracowniczą - nowe technologie są zazwyczaj bardziej efektywne i w długim okresie tańsze niż wcześniejsze rozwiązania, wymagają one jednak gruntownego przeszkolenia załóg lub przekwalifikowania pracowników;

- zbyt duże obciążenia regulacyjne przedsiębiorstw hamujące ich rozwój oraz prowadzenie przez nich działalności innowacyjnej;
- niewielkie zainteresowanie instytucji badawczych współpracą z gospodarką.

Warunkiem współpracy opartej na zaufaniu i punktem wyjścia dla rozwoju nowoczesnej gospodarki jest **odpowiedni poziom kapitału społecznego**. Tymczasem z przeprowadzonych badań wynika, że społeczeństwo polskie jest wciąż nakierowane raczej na bierną adaptację niż na rozwój i innowacyjność. Ważne jest nie tylko zaufanie przedsiębiorców do siebie nawzajem, ale również wszystkich uczestników życia gospodarczego (np. administracja państwowa i samorządowa, instytucje otoczenia biznesu, instytucje naukowe, wymiar sprawiedliwości).

Ponadto, w dobie rosnącej konkurencji i wymagań konsumentów, profesjonalne kształtowanie relacji przedsiębiorstw z otoczeniem biznesowym i społecznym oraz budowanie ich wiarygodności i reputacji, stają się, obok efektywności finansowej i jakości oferowanych wyrobów lub usług, istotnym elementem kształtowania przewagi konkurencyjnej. Dlatego też nacisk położony powinien być na **wspieranie dialogu z zainteresowanymi stronami, poprawę wiarygodności przedsiębiorstw w oczach klientów oraz wzmocnienie współpracy w lokalnych społecznościach**.

4. Rola administracji publicznej w kreowaniu polityki innowacyjności

Znaczenie polityki innowacyjności wynika z dwóch faktów: **roli, jaką innowacje odgrywają we wzroście gospodarczym**, a także z tzw. **zjawiska niedoskonałości funkcji samoregulacyjnej rynku**, który sam z siebie, bez wsparcia administracji rządowej, nie jest w stanie zapewnić innowacyjności gospodarki na optymalnym, z punktu widzenia społecznego (konkurencyjność gospodarcza, rozwój regionalny, wzrost zatrudnienia), poziomie.

Jednym z najważniejszych celów polityki innowacyjnej jest rozwój **krajowego oraz regionalnych systemów innowacji**, tzn. systemu instytucji, umiejętności i zachęt służących:

1. wprowadzaniu innowacji zwiększających konkurencyjność gospodarki i polepszających jakość życia społeczeństwa;
2. jednoczesnemu przekształcaniu systemu B+R ze skierowanego do wewnątrz na zorientowany na potrzeby gospodarki;
3. zwiększaniu wzajemnych powiązań między nauką, edukacją i rynkiem oraz administracją centralną, samorządową i partnerami społeczno-gospodarczymi.

Tak postawiony cel polityki innowacyjnej wymaga jednocześnie wykorzystywania odpowiednich środków oraz instrumentów z wielu obszarów:

- edukacji na różnych szczeblach kształtującej postawy przedsiębiorcze i innowacyjne;
- rozwoju nauki poprzez granty, programy badawcze, itp.;
- rozbudowy infrastruktury wspomagającej działalność innowacyjną - parków technologicznych, centrów innowacji i transferu technologii;
- informacji – rozwoju ośrodków i sieci informacyjnych, a także usług doradczych dla MSP;
- ułatwienia dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania (pożyczki, ulgi podatkowe, gwarancje kredytowe);
- ochrony własności intelektualnej;
- przyjaznego otoczenia regulacyjnego.

5. Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki (SIEG)

W chwili obecnej w Ministerstwie Gospodarki trwają prace nad przygotowaniem strategii rozwoju w obszarze innowacyjności – *Strategii innowacyjności i efektywności gospodarki* - wyznaczającej **kierunki interwencji** w zakresie zwiększania innowacyjności i konkurencyjności gospodarki. Założenia do SIEG zostały kierunkowo przyjęte przez Komitet Koordynacyjny ds. Polityki Rozwoju 24 czerwca 2010 r. oraz Kierownictwo MG 22 lipca 2010 r. Dokument był również konsultowany z partnerami społeczno-gospodarczymi. Aktualnie trwają prace nad ostatecznym kształtem strategii. Wstępnie planuje się przyjęcie Strategii przez Radę Ministrów w **II kw. 2011 r.**

Celem głównym Strategii jest **stworzenie warunków dla wysoce konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i współpracy**, tj. otwartej i ekspansywnej gospodarki, oferującej nowe miejsca pracy, opartej na wzajemnym zaufaniu i kooperacji uczestników życia gospodarczego, stabilnie rosnącej dzięki innowacjom i wysokiej efektywności zasobów, która zapewni w następnym dziesięcioleciu wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw na arenie międzynarodowej oraz standardów życia społeczeństwa.

Realizacji Strategii, na każdym szczeblu jej działania i w każdym obszarze, będą przyświecać następujące **zasady horyzontalne**:

- **Partnerska współpraca**
- **Efektywna alokacja zasobów /gospodarowanie w obiegu (*closed loop*)**
- **Zarządzanie strategiczne /odpowiedzialne przywództwo**
- **Kreowanie wiedzy**

Działania strategiczne państwa na rzecz przedsiębiorców zostały ujęte w dwóch obszarach: **uwarunkowaniach rozwoju** oraz **efektywności zasobów**. W ramach uwarunkowań zdefiniowano:

- **stabilne warunki makroekonomiczne,**
- **stabilny system prawa,**
- **wysoką jakość infrastruktury.**

W ramach efektywności natomiast: **efektywność pracy, wiedzy, kapitału oraz wykorzystania zasobów naturalnych.**

Równoległe z pracami nad *Strategią innowacyjności i efektywności gospodarki* podjęto prace nad *Programem Rozwoju Przedsiębiorstw* (PRP) – dokumentem wykonawczym do SIEG. W kontekście polityki innowacyjności podjęto działania mające na celu **ocenę aktualnego systemu wspierania innowacyjności w Polsce i wypracowania stosownych rekomendacji co do zmian systemu**. Przewidywany termin opracowania ewaluacji wykonywanej we współpracy z Bankiem Światowym - **lipiec 2011 r.** Wyniki ewaluacji wykorzystane zostaną przy opracowywaniu PRP.

6. Główne kierunki zmian

W kontekście zwiększania innowacyjności polskiej gospodarki istotne jest oparcie jej struktury na dwóch filarach: **nowoczesnych usługach oraz przemysłach o największym potencjale wzrostu**. Pomimo dynamicznego rozwoju usług, to przemysł pozostanie ważnym sektorem polskiej gospodarki. Ważne jest jednak, aby był to **przemysł nowoczesny**, którego przewagą jest wysoka efektywność zaangażowanych zasobów i zaawansowane zaplecze badawcze. W strukturze przemysłowej Polski dominuje produkcja dóbr nisko przetworzonych, materiał-, energo- i pracochłonnych, o małym wkładzie wiedzy i innowacyjności. Udział przemysłów wysokiej techniki, które stanowią w krajach

rozwiniętych główne źródło wzrostu gospodarczego, jest w Polsce niewielki. Wzrost udziału tych przemysłów będzie stanowić **główny kierunek przemian strukturalnych w przemyśle**. Dziś wyzwaniem w średnim i długim okresie jest **podniesienie wewnętrznej zdolności do przyswajania technologii o odpowiednim potencjale wzrostu produktywności kapitału i pracy**. Rolę głównego silnika wzrostu będą musiały stopniowo przejmować **innowacje**, czyli sprawnie transferowane do gospodarki wynalazki.

W ramach zainaugurowanego przez Ministerstwo Gospodarki w grudniu 2010 r. projektu **Foresight Technologiczny Przemysłu 2030** zidentyfikowane zostaną kluczowe technologie dla rozwoju polskiej gospodarki w perspektywie do 2030 roku, ze szczególnym naciskiem na technologie przenikające wiele sektorów przemysłowych. W efekcie projektu określone zostaną **przyszłe kierunki rozwoju technologicznego przemysłu** oraz nastąpi ukierunkowanie badań naukowych na obszary, które mogą mieć istotny wpływ na rozwój gospodarczy kraju.

Kluczowym jest również zwiększenie stopnia **innowacyjności branż usługowych**, gdyż od wielu lat sektor usług jest kluczowym czynnikiem kształtującym poziom krajowego PKB. To właśnie w **sektorze nowoczesnych usług** powinniśmy poszukiwać przewag konkurencyjnych jako kluczowego potencjału przyszłej polskiej gospodarki.

Innowacje powstają i upowszechniają się z reguły w wyniku **współpracy podmiotów**. Intensywność tej współpracy jest podstawowym czynnikiem determinującym innowacyjność całej gospodarki i jej potencjał rozwoju. Innowacyjna działalność przedsiębiorstw oraz funkcjonowanie nowoczesnych branż wymaga zatem **sprawnego systemu sprzyjającego wspieraniu relacji pomiędzy sferą naukowo-badawczą i przedsiębiorstwami**, efektywnie kojarzącego partnerów biznesowych, ułatwiającego przepływ kadr i formowanie klastrów oraz szeroki dostęp do infrastruktury badawczej – zarówno w skali krajowej, jak i międzynarodowej. System taki musi również oferować szczególne warunki nowopowstającym projektom innowacyjnym czy rozwojowym (w tym kontekście należy również promować i wspierać udział konsorcjów w realizacji ww. projektów). Zawijanie współpracy potrzebuje ponadto dodatkowego bodźca, jakim jest **gwarancja ochrony efektów działań zaangażowanych w nią podmiotów** w postaci sprawnych procedur uzyskiwania ochrony własności intelektualnej na krajowym i międzynarodowym rynku, szybki przepływ informacji patentowej oraz wysokie naukowe standardy etyczne.

Szczególnej uwagi wymaga również obszar **budowania powiązań oraz transferu wiedzy** między instytucjami naukowymi i badawczymi a przedsiębiorstwami. W tym zakresie poprawy wymaga szereg sfer. Przede wszystkim niezbędne jest **ułatwienie przedsiębiorstwom możliwości uzyskania informacji o prowadzonych badaniach oraz możliwościach przeprowadzenia badań na zlecenie przez ośrodki naukowe**. Zadanie to wpisuje się w proces implementacji obecnego pakietu ustaw normującego zasady finansowania nauki.

Instrumenty wsparcia kooperacji będą ukierunkowane przede wszystkim na **wspieranie naturalnych procesów nawiązywania współpracy między podmiotami**. Oznacza to, że niezbędne jest zapewnienie odpowiedniego środowiska, w którym kooperacja przedsiębiorstw może być inicjowana w łatwy i efektywny sposób. Działania te nie będą jednak zmierzać do narzucenia konkretnych form, zakresu oraz podmiotów, z którymi przedsiębiorstwa powinny współpracować, a jedynie będą **eliminować zidentyfikowane bariery współpracy**.

Dostęp do środków finansowych jest kluczowym czynnikiem na każdym etapie rozwoju przedsiębiorstwa – począwszy od powstania, przez rozwój, po restrukturyzację, czy zmianę profilu działalności. Źródła finansowania przeznaczane na zwiększanie konkurencyjności, ekspansję i nowe technologie warunkują pozostawanie firmy na rynku, zwłaszcza w obecnych

realiach postępującej specjalizacji i intensywnych poszukiwań kolejnych nisz rynkowych. Jednocześnie zdobycie dostępu do podstawowej formy zewnętrznego finansowania, tj. kredytu bankowego, stanowi istotny problem zwłaszcza dla najmniejszych i średniej wielkości przedsiębiorstw. Istotne w tym kontekście jest podjęcie działań na rzecz **rozszerzenia dostępu innowacyjnych przedsiębiorstw do innych źródeł finansowania** (niż te dotychczas dostępne jak fundusze strukturalne czy programy ramowe) poprzez stworzenie odpowiednich instrumentów, mechanizmów i regulacji mających na celu zwiększenie przepływu kapitału prywatnego, również do sektora kreatywnego.

Jednocześnie niezbędne jest ukierunkowanie finansowania głównie na **aktywizację instytucji finansowych**, a nie na dotacje bezpośrednie dla przedsiębiorców. Najbardziej efektywne wykorzystanie funduszy odbywa się poprzez instrumenty **generujące środki zwrotne od przedsiębiorstw**. Instrumenty zarządzane przez Europejski Bank Inwestycyjny przyniosły **10-15 razy efekt dźwigni w finansowaniu badań i innowacji**. Instrumenty Programu CIP stymulujące działania banków, funduszy pożyczkowych i poręczeniowych oraz funduszy kapitałowych umożliwiły szybkie i efektywne wykorzystanie środków publicznych. 1 Euro zainwestowane przez fundusze kapitałowe przyniosło 6 Euro zwrotu z inwestycji, zaś poręczenia i gwarancje w kwocie 195 mln EUR dla instytucji finansowych, w ciągu 2 lat umożliwiły dostęp do finansowania 48 tysiącom przedsiębiorstw nieposiadających zdolności kredytowej.

Kolejnym niezbędnym elementem jest koncentracja działalności badawczo-rozwojowej oraz innowacyjnej na **wyzwaniach społecznych** (klimat, zdrowie, zmiany demograficzne, zasoby). Obecne źródła wzrostu – wzrost populacji, wzrost napędzany popytem konsumenckim, procesy związane z energochłonnością - stają się coraz bardziej nierentowne. Dlatego też należy poszukiwać innych źródeł napędzających wzrost takich, jak **innowacje nakierowane na rozwiązywanie** problemów (starzenie się społeczeństw, zmiany klimatu, zagrożenia dostaw żywności, bezpieczeństwa, energii, itd.). Koncentracja wysiłków na tych wyzwaniach wymagać będzie **zaangażowania wszystkich kluczowych partnerów**, a także odpowiedniej koordynacji działań i inicjatyw podejmowanych na poziomie krajowym i regionalnym.

Należy mieć również na uwadze konieczność **upraszczania zasad i procedur obowiązujących w programach wspierających działalność badawczo-rozwojową i innowacyjną** oraz zapewnienia większej synergii i spójności między różnymi instrumentami przewidzianymi w ww. programach.